

DOI : 10.33274/2079-4762-2022-52-2-135-143

JEL : L83, G24, F52

УДК 339.5:338.43

Федотова Т. А.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: fedotova@donnuet.edu.ua

Лижник Ю. Б.,
старший викладач

e-mail: lyzhnyk_ub@donnuet.edu.ua

Питомець М. О.,
магістрант

e-mail: pitomets@donnuet.edu.ua

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ ПРОДОВОЛЬСТВОМ

UDC 339.5:338.43

Fedotova T. A.,
PhD in Economic Sciences,
Associate Professor

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk
National University of Economics and Trade,
Krivyi Rih, Ukraine,
e-mail: fedotova@donnuet.edu.ua

Lyzhnyk Yu. B.,
Senior Lecturer

e-mail: lyzhnyk_ub@donnuet.edu.ua

Pitomets M. O.,
Master

e-mail: pitomets@donnuet.edu.ua

CURRENT TRENDS IN GLOBAL FOOD TRADE

Мета. Теоретичне та практичне дослідження факторів та напрямків впливу на формування сучасних тенденцій у світовій торгівлі продовольством та напрями подолання продовольчої кризи. Зокрема, дослідження проблематики продовольчої безпеки та напрямів подолання продовольчої кризи в Україні.

Методи. Задля досягнення поставленої мети було використано методи: описовий, аналітичний, аналіз і синтез, узагальнення та систематизація, індукція та дедукція, статистичний, табличний.

Результати. В результаті проведеного дослідження було встановлено, що продовольство є першочерговим стратегічним товаром, пріоритетним напрямком розвитку світової економіки та міжнародної політики. Також, що за сучасних обставин проблематика світового забезпечення продовольчої безпеки в сучасному світі загострюється, головними причинами чого нестійкість кон'юнктури світового агропродовольчого ринку та кризи сільськогосподарського виробництва.

Визначено, що теперішньому етапі розвитку економічної думки не існує єдиного підходу та методів розвитку світової торгівлі продовольством в процесів забезпечення продовольчої безпеки. Існує велика кількість фондів та організацій, які допомагають розвиватися світовій торгівлі продовольством, завдяки чому з деякою успішністю стабілізують стан світової продовольчої безпеки, надаючи рекомендації та методи подолання продовольчої кризи, найсуттєвіший вклад внесла «Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО)».

Визначено перелік країн, що є найбільш впливовими та вагомими світовими експортерами продовольства. За результатами аналізу статистичних даних встановлено, що Україна також виступала до подій лютого 2022 року впливовим учасником міжнародного продовольчого ринку, але через ці події втратила обсяги з певних позицій продовольства. В цілому на міжнародному продовольчому ринку виявлена тенденція росту обсягів виробництва продовольства та стабільне зростання цін, що останній час має стрімкий характер. Встановлено, що в 2022 році мало місце найвище зростання цін в усьому світі за останні 40 років та простежується тенденція рецесії продовольчої безпеки в світі.

Ключові слова: *світова торгівля, продовольча безпека, агропромисловий комплекс, зерно, аграрний сектор, продовольство, експорт.*

Постановка проблеми. За теперішньої проблематики розвитку світових економік та за умов жорсткої, здебільшого, спекулятивної конкуренції, постійних політичних конфліктів, природних катаклізмів та поступової глобалізації ринків, найважливіше місце посідають питання продовольчого забезпечення, продовольчої безпеки та світової торгівлі продовольством в цілому, задля уникнення продовольчої кризи бідного шару населення в бідних країнах. Головною причиною сучасного успіху країни, є ефективність її на міжнародному ринку та її місце в світовій продовольчій торгівлі, це головний та дієвий шлях стабілізації стану продовольчої безпеки країни за сучасних умов. Винайдення і знаходження нових підходів та методів до торгівлі продовольством на міжнародному рівні, створення та введення нових принципів продовольчої безпеки та регулювання внутрішніх елементів, що впливають на стан міжнародної торгівлі продовольством, що стимулюють створення і впровадження інноваційних рішень подолання продовольчих криз та стабілізації стану продовольчої безпеки.

Наразі відбувається світове переоцінювання пріоритетних для подальшого розвитку, цінностей, серед яких із найголовніших постає повернення до первинних продовольчих потреб, через світову кризу, яка настала за умов політичних конфліктів, спекулятивної конкуренції та глобалізації ринків на міжнародному рівні. Країни намагаються покращити стан власної продовольчої безпеки через покращення свого місця серед продовольчої торгівлі на світовому ринку, зумовлено це світовою рецесією загального характеру та окремо продовольчого характеру, характеризується це, як своєрідний шлях деградації, відмова від технологічного та інноваційного підходу для задоволення первинних потреб в харчуванні. За сучасного світового стану, володіння значними об'ємами продовольства, загальною кількістю виробництва та станом агросектору разом зі станом агропромислового комплексу, визначають готовність країни до світової кризи та продовольчої рецесії.

Місце в міжнародній продовольчій торгівлі та стан продовольчої безпеки країни, все більше стає фундаментальною основою,

яка визначає економічне становище та майбутні перспективи країни. Стан міжнародної продовольчої торгівлі та продовольчої безпеки становить частку продовольчої системи та міжнародних продовольчих стосунків. Визначальну роль в стабільному розвитку країни, відіграє продовольча безпека національної економіки в масштабі світової продовольчої торгівлі, за врахуванням та визначенням особливостей продовольчої торгівлі є головною умовою забезпечення ефективності економічної стратегії держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Згідно закону України про продовольчу безпеку України, продовольство розглядається харчові продукти необхідні для забезпечення життєдіяльності організму людини та її розвитку, виходячи із цього в Україні визначають продовольчу безпеку, як соціально-економічний та екологічний стан в державі при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідної якості [1].

Головними проблемами продовольчої безпеки та продовольчої кризи займалися і займаються видатні вчені та світові організації. Серед найвідоміших представників зайнятих проблемами продовольчої безпеки та продовольчої кризи можна відзначити такі світові організації «Food and Agriculture Organization of the United Nations», «World Health Organization», «Peace Corps», «USDA», «USAID», «Caritas AUSTRALIA», кожна серед них володіє великою кількістю висококваліфікованих спеціалістів, кожний серед яких є признаним вченим в тематичних кругах. Серед сучасних вітчизняних вчених можна виділити Б. М. Маркова, В. В. Апопія, І. П. Мішук, В. М. Ребицького, С. І. Рудницького, Ю. М. Хом'яка, О. Л. Золотарьова, А. М. Прошаликіна, Т. С. Петренко і пр.

У структурі світової торгівлі наприкінці XX століття склалася тенденція зниження частки сільськогосподарської сировини та продовольства, що викликано зростанням власного виробництва готових продовольчих товарів у багатьох країнах світу, у тому числі — у країнах, що розвиваються. Зазначена тенденція, як зазначають аналітики СОТ, результат різкого зниження світових цін на сіль-

ськогосподарську сировину, імпортозаміщення, зниження платоспроможності населення слаборозвинених країн, що призвело до зниження як імпорту, так і експорту [2].

Мета статті — теоретичне та практичне дослідження факторів та напрямів впливу на формування сучасних тенденцій у світовій торгівлі продовольством та напрями подолання продовольчої кризи, зокрема дослідження проблематики продовольчої безпеки та напрямів подолання продовольчої кризи в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посилення процесів глобалізації та інтернаціоналізації господарської діяльності створює передумови для формування загальносвітової агропродовольчої системи, якій приділяється особливе місце в рамках суспільного виробництва. Світова агропродовольча система включає сфери: промис-

ловості, яка виробляє засоби виробництва; сільського господарства, що виробляє сировину для продовольства; переробки та реалізації сільськогосподарської сировини та продовольства. Тому міжнародна торгівля продовольством — один із основних елементів агропродовольчої системи світу [3, 4].

Основними факторами для сприяння продовольчій торгівлі є: економічне зростання регіону, обсяг попиту, взаємодія пропозиції та попиту, органи загальнодержавного та регіонального управління та фактор непрямого впливу. Також визначені такі фактори впливу на забезпечення товаропросування продовольчих товарів: цінова політика, ринкова кон'юнктура, інфраструктура ринку, попит і пропозиція продовольчих товарів, інституційне забезпечення, бюджетні обмеження споживачів і фактори циклічного та економічного зростання (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори, які впливають на розвиток торгівлі продовольчими товарами (складено за даними [5, 6])

Фактор	Характер впливу	Наслідки
Темпи становлення інфраструктурної складової ринків багатьох товарів та послуг, а також формування їх раціональної структури	Негативний вплив	Повільні темпи становлення інфраструктури продовольчих ринків обмежують доступ споживачів до продуктів харчування
Невисока еластичність попиту	Позитивний вплив	Стабільність обсягів збуту продукції кінцевим споживачем
Конкурентна ситуація на ринках окремих видів продовольчих товарів	Позитивний вплив	В умовах чистої конкуренції або олігополії, ціни встановлюються на основі співвідношення попиту та пропозиції
Ринкові та споживчі характеристики об'єктів ринку продовольства	Позитивний вплив	Високий рівень стандартизації товарних партій
Канали розподілу продукції	Позитивний вплив	Канали є сформованими і довшими за ті, що існують на інших ринках
Взаємовплив ринків продовольства та суміжних товарних ринків	Позитивний вплив	Забезпечення доступу споживачів до продовольчих товарів
Інвестиційна привабливість продовольчих ринків	Позитивний вплив	Продовольчі ринки є інвестиційно-привабливими, тому що попит на продовольчі товари є нееластичним

Близько однієї третини світового експорту та імпорту продовольства припадає на країни Азії, Африки та Латинської Америки. Найбільш активним та перспективним учасником із цієї групи країн є Китай.

Факторами, що перешкоджають підвищенню активності країн на світових продовольчих ринках, є: низька ефективність продовольчої системи, висока залежність від імпорту продовольства, іноземних інвестицій;

протекціонізм щодо вітчизняних виробників продовольства; недосконалість ринкового механізму та системи державного регулювання економіки. Тим не менш, міжнародна торгівля продовольством — важливий напрямок глобалізації національних продовольчих систем [7].

Регулювання світового продовольчого ринку здійснюють міжнародні організації, зокрема, продовольча та сільськогосподар-

ська організація ООН (ФАО), СОТ. Основна мета — забезпечення світової продовольчої безпеки, зниження рівня протекціонізму. При цьому інтереси національних економік та міжнародних організацій не завжди збігаються.

Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО) (Food and Agriculture Organization, FAO) — організація ООН, основним завданням якої є боротьба з голодом. ФАО виступає як форум, де розвинені країни, що розвиваються, на рівних обговорюють і погоджують політичні рішення у сфері продовольчої безпеки [8].

Крім того, ФАО служить джерелом інформації та надає допомогу країнам, що розвиваються, у покращенні практик сільського господарства, лісівництва та рибництва, прагне забезпечити здорове харчування та продовольчу безпеку для всіх. Станом на серпень 2018 року у ФАО налічується 197 держав-членів [9].

Одним із вагомих представників на світовому ринку сільськогосподарської продукції є Україна. Аграрний сектор України сьогодні формує близько 14 % ВВП країни, представляє надійну опору української економіки, та є одним з основних експортоорієнтованих та бюджето-наповнюваних секторів національної економіки. Приблизно 24 % українського експорту становлять продукти агропромислового експорту України, Україна експортує свою продукцію в більш ніж 190 країн світу та посідає провідні позиції на світовому ринку, зокрема, з експорту зернових і олійних культур [10].

Основним ринком збуту української сільськогосподарської продукції залишається ринок Азії, де основними країнами-партнерами є Туреччина, Індія, Іран. На другому місці країни ЄС, головними партнерами є Нідерланди, Іспанія та Італія. Головними партнерами з Африки є Туніс, Єгипет та Лівія. Щодо географічної структури імпорту, то лідерами тут залишаються країни ЄС, на них припадає близько 45 % імпорту, головними імпортерами з Європи є Польща, Німеччина і Франція. Азійська частка імпорту складає 24 %, 16 % імпорту йде з Америки, натомість поступово зменшується частка імпорту з країн СНД. Майже 8 % продукції агропромислового комплексу завозиться з Туреччини, зазвичай: насіння соняшнику, цитрусові та помідори; з Польщі яблука і м'ясо птиці; з Німеччини на-

сіння, плоди для сіви, чай, кава; США тютюнова сировина, насіння соняшнику, морожена риба; Франції насіння кукурудзи, соняшнику та корма для тварин [11].

Станом на кінець 2022 року агропромисловий комплекс України приніс країні приблизно 47 % валютної виручки, демонструючи стабільність протягом останніх трьох років. Основними експортними сільськогосподарськими культурами України є зернові та кормові культури, включаючи пшеницю, соняшник, кукурудзу, ячмінь, бобові, м'ясо, субпродукти, тютюн, цукровий буряк, фрукти та овочі, їх сукупна частка в аграрному експорті становить близько 88 % [12].

Україна у 2021/2022 маркетинговому році (липень — червень) експортувала 61,52 мільйона тонн зернових та олійних культур вартістю 22,2 мільярда доларів (дані від заступника міністра економіки України). Експорт кукурудзи склав 23,5 мільйона тонн вартістю 5,8 мільярда доларів, соняшnikової олії — 4,3 мільйона тонн на 5,8 мільярда доларів, пшениці — 18,7 мільйона тонн на 4,8 мільярда доларів. Таким чином, порівняно з липнем 2020 — червнем 2021 року, експорт зріс на 26 відсотків — за даними Української зернової асоціації у попередньому маркетинговому році Україна експортувала 48,8 мільйона тонн зернових і олійних [13].

Натомість, спираючись на данні Держмитслужби, можна побачити, що експорт зернових та зернобобових на період 2022 року в порівнянні з 2021 роком впав на 7527 тис. тонн (–31,7 %), експорт пшениці за той самий період (2022/2021) зменшився на 7735 тис. тонн (–55,2 %); експорт ячменю зменшився на 6536 тис. тонн (–83 %); експорт жита зменшився на 65,2 тис. тонн (–85,2 %); експорт пшеничного борошна зменшився на 3,3 тис. тонн (6,8 %). Натомість значно виріс експорт кукурудзи на 3963 тис. тонн, ріст на 86,3 % та борошна із інших зернових на 2,4 тис. тонн ріст на 400 %. Загальне зниження експорту зернових культур склало 7529 тис. тонн (–31,6 %), дивіться табл. 2.

Заданими Державної митної служби України, експорт агропродовольчої продукції у січні–серпні 2022 року склав 13557 млн дол. США. Це на 1579 млн дол. США — тобто на 10 % — менше відповідного показника за 8 місяців 2021 року. Країни СНД за 8 місяців 2022 року імпортували українського продовольства на

Таблиця 2

Експорт з України зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна 2022/2023 МР, тис. тонн станом на 21.11.2022 (складено за даними [14])

Продукт	2022/2023 МР, тис. тонн		2021/2022 МР, тис. тонн		Відношення кількості зернових експорту (2022/2021)	
	Всього	в тому числі: у листопаді 2022	Всього	в тому числі: у листопаді 2021	Абс. відношення	% відношення
Зернові та зернобобові, всього	16239	3036	23766	4321	–7527	–31,7
пшениця	6280	1282	14015	1662	–7735	–55,2
ячмінь	1337	231	7873	356	–6536	–83,0
жито	11,3	5	76,5	21	–65,2	–85,2
кукурудза	8553	1502	4590	2265	3963	86,3
Борошно пшеничне, тис. тонн	45,3	9,9	48,6	5,4	–3,3	–6,8
Борошно інше, тис. тонн	3	0,3	0,6	0,1	2,4	400,0
Борошно разом, тис. тонн у перерахунку на зерно, тис. тонн	48,3	10,2	49,2	5,5	–0,9	–1,8
Експорт разом (зерно + борошно)	16303	3050	23832	4329	–7529	–31,6

534 млн дол. США, що склало 4 % від загального експорту аграрної продукції.

За 8 місяців 2022 року змінився перелік головних країн-покупців агропродовольчої продукції з України, який очолили наші європейські сусіди. Польща придбала її на суму 1574 млн дол. США, Румунія — на 1309 млн дол. США, Значну виручку українські експортери отримали також з Туреччини — (1252 млн дол. США), Китаю (1109 млн дол. США), Нідерландів (844 млн дол. США), Іспанії (558 млн дол. США), Болгарії (527 млн дол. США), Єгипту (466 млн дол. США), Індії (448 млн дол. США), а також Угорщини (441 млн дол. США). Обсяги експорту до країн Африки склали 1117 млн дол. США — 8 % від загального експорту аграрної продукції [12].

За час дії зони вільної торгівлі Україні з 2017 року вдалося отримати додаткові преференційні квоти на пшеницю, кукурудзу, овес, мед, оброблені томати, виноградний сік, ячмінну крупу та ячмінь. Спираючись на дані табл. 3, можна побачити, що Україна, попри загальне зменшення експорту агропродукції

до ЄС (–5.478 млрд євро або –17,7 %) займає 4 місце серед експортерів до ЄС протягом 3 років, експортуючи агропродукції в середньому на 5 млрд євро в рік.

Окремі країни по-різному беруть участь у міжнародній торгівлі продовольством. Провідні позиції займають розвинені країни, економіка яких більшою мірою орієнтована на зовнішні чинники (США, Франція, Нідерланди, Німеччина та інші), зазвичай завдяки перепродажі продовольства чи закупки дешевої сировини у бідних країн з подальшою її переробкою на власних виробництвах. До цієї групи країн припадає понад 70 % світової торгівлі продовольчими товарами. Розвинені країни беруть активну участь як в експорті, так і в імпорті продовольства, протягом років їх експортна доля зменшується, натомість імпортна росте.

Країнами з найрозвиненішим агропромисловим комплексом вважаються: Китай, Індія, США, Бразилія, Російська Федерація, Індонезія, Туреччина, Німеччина та Франція, перелічені країни також займають лідерські місця серед країн-експортерів продовольства. Натомість головними країнами лідера-

Таблиця 3

Головні експортери агропродукції в ЄС, за період з 2019 року по 2021 рік (складено за даними [15])

Країни, в послідовності зменшення експорту до ЄС.	Частка в експорті, %	Експорт в ЄС за, млрд. євро			Відношення кількості експорту агропродукції до ЄС (2021/2019)	
		2019	2020	2021	Абс. від.	% від.
Бразилія	9,3/100	10 760	11 362	10 423	-337	-3,1
Велика Британія	12,9/100	16 738	15 653	8 179	-8559	-51,1
США	7,9/100	10 206	9 587	6 475	-3731	-36,6
Україна	4,8/100	7 023	5 873	4 465	-2558	-36,4
Китай	4,2/100	5 348	5 128	4 264	-1084	-20,3
Індонезія	3,6/100	3 897	4 334	3 949	52	1,3
Аргентина	3,6/100	4 356	4 378	3 756	-600	-13,8
Туреччина	3,8/100	4 196	4 652	3 567	-629	-15,0
Швейцарія	3,8/100	4 599	4 596	3 251	-1348	-29,3
Кот-д'Івуар	2,7/100	3 266	3 302	2 650	-616	-18,9
Індія	1,9/100	2 610	2 364	2 217	-393	-15,1
Марокко	2/100	2 304	2 471	1 961	-343	-14,9
Малайзія	1,8/100	1 783	2 249	1 914	131	7,3
Перу	2/100	2 251	2 425	1 882	-369	-16,4
ПАР	1,8/100	2 002	2 189	1 803	-199	-9,9
Канада	2,6/100	2 053	3 131	1 792	-261	-12,7
Колумбія	1,7/100	1 934	2 039	1 621	-313	-16,2
В'єтнам	1,8/100	2 134	2 168	1 611	-523	-24,5
Австралія	1/100	1 388	1 155	1 514	126	9,1
Чилі	1,6/100	1 928	1 985	1 499	-429	-22,3
Інші країни	25,1/100	30 896	30 563	25 418	-5478	-17,7

ми імпортерами продовольства є бідні країни зі слабким агросектором наприклад: Нігер, ЦАР, Південний Судан та інші; або розвинуті країни, яким витратне власне виробництво сировини, натомість вони займаються переробкою та продажем готової продукції прикладом є більшість країн ЄС, Норвегія, Великобританія, Республіка Корея та інші подібні країни[16].

Висновки. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що продовольство є першочерговим стратегічним товаром, пріоритетним напрямом розвитку світової економіки та міжнародної політики. Також, що за сучасних обставин проблематика світового забезпечення продовольчої безпеки в сучасному світі загострюється, головними причинами чого є нестійкість кон'юнктури світового агропродовольчого ринку та кризи сільськогосподарського виробництва.

Визначено, що на теперішньому етапу розвитку економічної думки не існує єдиного підходу щодо методів розвитку світової торгівлі продовольством та процесів забезпечення продовольчої безпеки. Існує велика кількість

фондів та організацій, які допомагають розвиватися світовій торгівлі продовольством, завдяки чому вони з деякою успішністю стабілізують стан світової продовольчої безпеки, надаючи рекомендації та методи подолання продовольчої кризи; найсуттєвіший вклад внесла «Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО)».

Проаналізовано та встановлено, що Україна є значним учасником експортно орієнтованого міжнародного продовольчого ринку, експортуючи велику кількість пшениці (9 місце в світі, 3,5 % від світового експорту пшениці), кукурудзу (5 місце в світі, 13 % від світового експорту кукурудзи), соняшникової олії (1 місце в світі, 24 % від світового експорту соняшникової олії), займаючи 3 місце серед експортерів продовольства до країн ЄС.

Наприкінці дослідження було визначено, що найбільш впливовими та вагомими світовими експортерами продовольства є США, Китай, Індія, Російська Федерація, Бразилія, Індонезія, Аргентина. Найбільш впливовими та вагомими імпортерами на сучасному світо-

вому ринку торгівлі продовольством є бідні країни Африки (Нігер, ЦАР, Південний Судан та інші) та розвинуті країни, яким витратне власне виробництво сировини, натомість вони займаються переробкою та продажем готової продукції. Прикладом є більшість країн ЄС, Норвегія, Великобританія, Республіка Корея та інші подібні країни. Присутні тенденції: рост світової кількості виробництва продовольства та тенденція стрімкого росту ціни, також присутня ситуація зниження рівня продовольчої безпеки у світі.

Список літератури

1. Проект Закону України «Про основи продовольчої безпеки» 08.04.2011 р. № 8370. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI00A> (дата звернення: 21.11.2022).
2. Брензович К. С., Дубляк О. І. Сучасні тенденції світової торгівлі сільськогосподарською продукцією. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. вип. 8. С. 18–22.
3. Юлдашев Р. Сподіваючись на відновлення. Куди прямує глобальна економіка. *Тиждень*. 2022. URL: <https://tyzhden.ua/spodivaiuchys-na-vidnovlennia-kudy-priamui-e-hlobalna-ekonomika> (дата звернення: 21.11.2022).
4. Юрко І. В., Балабан П. Ю., Горячова О. О. Організація торгівлі. *Довідник працівника продовольчого магазину*. 2016. 304 с.
5. Марков Б. М. Фактори впливу на формування та розвиток товаропросування продовольчих товарів. *Економіка та держава*. 2016. № 12. С. 34–38.
6. Кернасюк Ю. В. Світовий ринок аграрної продукції — тенденції та зміни пріоритетів. *Агробізнес Сьогодні*. 2019. URL: <http://agrobusiness.com.ua/agro/ekonomichni-hektar/item/13543-svitoviy-rynok-aharnoi-produktsii-tendentsii-ta-zminy-priorytetiv.html> (дата звернення: 21.11.2022).
7. Про Продовольчу та сільськогосподарську організація Об'єднаних Націй. URL: <https://www.fao.org/about/ru> (дата звернення: 21.11.2022).
8. Організаційна структура ФАО. URL: <https://www.fao.org/about/org-chart/ru> (дата звернення: 21.11.2022).
9. Прощаликіна А. М., Петренко Т. С. Місце України на світовому ринку продукції АПК. *АГРОСВІТ*. 2018. № 11. С. 22–26.
10. Основні показники зовнішньої торгівлі України. *Український клуб аграрного бізнесу*. URL: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini (дата звернення: 21.11.2022).
11. Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silске-gospodarstvo-v-ukrayini> (дата звернення: 21.11.2022).
12. Пугачов М. У 2022 році зростає експорт української агропродовольчої продукції лише до країн Євросоюзу. 2022. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/u-2022-roci-zrostaе-eksport-ukrainskoi-agroprodovolcoi-produkcii-lise-do-krain-evrosouzu-mikolapugacov> (дата звернення: 21.11.2022).
13. Бурдига І. Попри війну: За рік експорт збіжжя з України зріс на чверть. 2022. URL: <https://p.dw.com/p/4DYeH> (дата звернення: 21.11.2022).
14. Експорт з України зернових, зернобобових та борошна. URL: <https://minagro.gov.ua/investoram/monitoring-stanu-apk/eksport-z-ukrayini-zernovih-zernobobovih-ta-boroshna> (дата звернення: 21.11.2022).
15. Agriculture: notable growth in EU agri-food trade continues. *Daily New*, 2022, Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_22_41. (Accessed 21 November 2022).
16. Абдулбарова Ю. Глобальний агроекспорт: ТОП-10 держав та найсильніші сільськогосподарські країни світу. 2022. URL: <https://lindeal.com/trends/top-stran-po-agroehksportu-kakie-strany-i-kakuyu-produkciyu-ehksportiruyut> (дата звернення: 21.11.2022).

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011). Draft Law of Ukraine «On the Basics of Food Safety», no. 8370, Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI00A>. (Accessed 21 November 2022).
2. Brenzovich, K. S., Dublyak, O. I. (2016). *Suchasni tendentsii svitovoi torhivli silskohospodarskoiiu produktsiiei* [Current trends in world trade in agricultural products]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University], issue 8, pp. 18–22.
3. Yuldashev, R. (2022). *Spodivaiuchys na vidnovlennia. Kudy priamui e hlobalna ekonomika* [Hoping for recovery. Where is the global economy

headed?]. *Tyzhden* [Week]. Available at : <https://tyzhden.ua/spodivaiuchys-na-vidnovlennia-kudy-priamuie-hlobalna-ekonomika>. (Accessed 21 November 2022).

4. Yurko, I. V., Balaban, P. Yu., Horyachova, O. O. (2016). *Orhanizatsiia torhivli. Dovidnyk pratsivnyka prodovolchoho mahazynu* [Organization of trade]. 304 p.

5. Markov, B. M. (2016). *Faktyory vplyvu na formuvannia ta rozvytok tovaroprosuvannia prodovolchikh tovariv* [Factors influencing the formation and development of food product promotion]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and State], no. 12, pp. 34–38.

6. Kernasyuk, Yu. V. (2019). *Svitovyi rynok ahrarnoi produktsii tendentsii ta zminy priorytetiv* [The world market of agricultural products — trends and changes in priorities]. *Ahrobiznes Sohodni* [Agribusiness Today]. Available at: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/13543-svitovyi-rynok-ahrarnoi-produktsii-tendentsii-ta-zminy-priorytetiv.html>. (Accessed 21 November 2022).

7. About the Food and Agriculture Organization of the United Nations. Available at: <https://www.fao.org/about/ru>. (Accessed 21 November 2022).

8. Organizational structure of FAO. Available at: <https://www.fao.org/about/org-chart/ru>. (Accessed 21 November 2022).

9. Proshchalykina, A. M. Petrenko, T. S. (2018). *Mistse Ukrainy na svitovomu rynku produktsii APK* [Ukraine's place in the world market of agricultural products]. *AHROSVIT* [AGROSVIT], no. 11, pp. 22–26.

10. *Osnovni pokaznyky zovnishnoi torhivli Ukrainy* [Main indicators of Ukraine's foreign trade]. *Ukrainskyi klub ahrarnoho biznesu* [Ukrainian Club of Agrarian Business]. Available at: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/

osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini. (Accessed 21 November 2022).

11. Agriculture in Ukraine. Available at: <https://dlf.ua/ua/silske-gospodarstvo-v-ukrayini/#1>. (Accessed 21 November 2022).

12. Pugachev, M. (2022). *U 2022 rotsi zrostaie eksport ukrainskoi ahroprodovolchoi produktsii lyshe do krain Yevrosoiuзу* [In 2022, the export of Ukrainian agro-food products will grow only to the countries of the European Union]. Available at : <https://agravery.com/uk/posts/show/u-2022-roci-zrostaie-eksport-ukrainskoi-ahroprodovolchoi-produkcii-lise-do-krain-evrosouzu-mikola-pugacov>. (Accessed 21 November 2022).

13. Burdyga, I. (2022). *Popry viinu: Za rik eksport zbizhzhia z Ukrainy zris na chvert* [Despite the war: Over the year, grain exports from Ukraine increased by a quarter]. Available at: <https://p.dw.com/p/4DYeH>. (Accessed 21 November 2022).

14. *Eksport z Ukrainy zernovykh, zernobobovykh ta boroshna* [Export of grain, legumes and flour from Ukraine]. Available at: <https://minagro.gov.ua/investoram/monitoring-stanupk/eksport-z-ukrayini-zernovih-zernobobovih-ta-boroshna>. (Accessed 21 November 2022).

15. Agriculture: notable growth in EU agri-food trade continues. *Daily News*. (2022). Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_22_41. (Accessed 21 November 2022).

16. *Hlobalnyi ahroeksport: TOP-10 derzhav ta naisylnishi silskohospodarski krainy svitu* (2022). [Global agricultural exports: TOP-10 countries and the strongest agricultural countries in the world]. Available at : <https://lindeal.com/trends/top-stran-po-agroehksportu-kakie-strany-i-kakuyu-produkciyu-ehksportiruyut>. (Accessed 21 November 2022).

Objective. *The objective of the research is theoretical and practical study of factors and directions of influence on the formation of modern trends in world food trade and directions for overcoming the food crisis. Also research of food security problems and ways to overcome the food crisis in Ukraine.*

Methods. *To achieve the goal, the following methods were used: descriptive, analytical, analysis and synthesis, generalization and systematization, induction and deduction, statistical, tabular.*

Results. *As a result of the conducted research, it was established that food is a primary strategic commodity, a priority direction for the development of the world economy and international politics. Also, under the current circumstances, the problem of ensuring global food security in the modern world is intensifying, the main reasons for which are the instability of the global agro-food market and the crisis in agricultural production.*

It was determined that at the current stage of the development of economic thought there is no single approach and methods of developing world food trade in the processes of ensuring food security. There are

a large number of funds and organizations that help develop world food trade, due to which they stabilize the state of world food security with some success, providing recommendations and methods for overcoming the food crisis, the most significant contribution was made by the «Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)».

The list of countries that are the most influential and significant global food exporters has been determined. According to the results of the analysis of statistical data, it was established that Ukraine was also an influential participant in the international food market before the events of February 2022, but due to these events, it lost volumes from certain food items. In general, the international food market showed a trend of growth in food production volumes and a stable increase in prices, which has recently been of a rapid nature. It is established that in 2022, the highest price increase in the whole world in the last 40 years took place and the trend of recession of food security in the world can be traced.

Key words: world trade, food security, agro-industrial complex, grain, agricultural sector, food, export.

Надійшла до редакції 27.11.2022